

KERTTU -HANKE

VAK –keskittymät osana turvallista yhteiskuntaa
– maankäytön suunnittelu ja yhteinen
riskienhallinta

Kaavoitusnäkökulma

Matti Laitio, ympäristöministeriö 10.6.2009

Miksi asia kaavoituksen näkökulmasta tärkeä?

- Yhdyskuntarakenne
- Elinkeinoelämän toimintaedellytykset
- Elinympäristön terveellisyys ja turvallisuus

Kuva: Terho Pelkonen

- Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet korostavat voimakkaasti eheytyvää yhdyskuntarakennetta
- Yhdyskuntarakenne näkyvästi osilla myös maakuntakaavan ja yleiskaavan sisältövaatimuksissa
  - VAK –keskittymät sijaitsevat usein yhdyskuntarakenteen ja myös muuten yhdyskuntien kehittämisen kannalta keskeisillä paikoilla

Elinympäristön terveellisyys ja turvallisuus nousevat usein esille kaavoja koskevassa keskustelussa

”Otettava huomioon mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön” (MRL 39 § - yleiskaavoitus)

”Luotava edellytykset terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle” (MRL 54 § - asemakaavoitus)

KHO:n päätös koskien asuntoalueen kaavoittamista Valio Oy:n tuotanto- ja varastotilojen sekä Pakastamo Oy:n varastotilojen läheisyyteen (1801/2006)

- Alue sijaitsee Helsingissä, Vihdintien varressa (Lassila), kaava käsitti asuntoalueen n. 370 asukkaalle ja lähivirkistysalueen
- Lähimmät asuinrakennukset n. 170 m:n päässä Valio Oy:n ammoniakkaa käyttävän laitoksen seinästä ja n. 200 m:n päässä Pakastamo Oy:n konehuoneesta
- Kaavoituksen yhteydessä tehdyssä turvallisuustarkastelussa todettiin mm:
  - ”Tarkastelussa määritetyillä riskien hyväksyttävyyssperiaatteilla uusien asuntojen ja kylmlaitosten väliin jääviä suojaetäisyyksiä voidaan pitää minimivaatimukset täyttävinä.”
- KHO:n päätös:
  - Selvityksistä käy ilmi, että vaikka ammoniakivuotojen todennäköisyys on erittäin pieni, on onnettomuus- ja vuotoriski kuitenkin olemassa.
  - Suojaetäisyyksien määrittämiseen liittyvien epävarmuustekijöiden vuoksi ei voida poissulkea sitä, etteikö laitoksessa mahdollisesti tapahtuvassa onnettomuustilanteessa päästöjen vaikutus voisi ulottua vielä kaava-alueelle asti, jolloin ihmisten terveellisyydelle ja turvallisuudelle aiheutuu vaaraa.
  - Hallinto-oikeuden käsityksen mukaan turvallisuustarkastelussa esitetty johtopäätös suojaetäisyyksien vähimmäisvaatimusten täyttymisestä ei näin ollen merkitse sitä, että kaavan voitaisiin tällä perusteella katsoa täyttävän sille maankäyttö- ja rakennuslaissa annetun vaatimuksen terveellisen ja turvallisen elinympäristön osalta.
  - ...ei luo maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:ssä tarkoitettulla tavalla edellytyksiä terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle. Päätös on näin ollen tällä perusteella lainvastainen.

Vaikutusten arviointi kaavoituksessa

RAKENNETTU
YMPÄRISTÖ

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ

10.6.2009

Matti Laitio, ympäristöministeriö

Suuronnettomuusvaaran osalta tarvitaan analyttisiä työkaluja avuksi kaavojen vaikutusten arviointiin

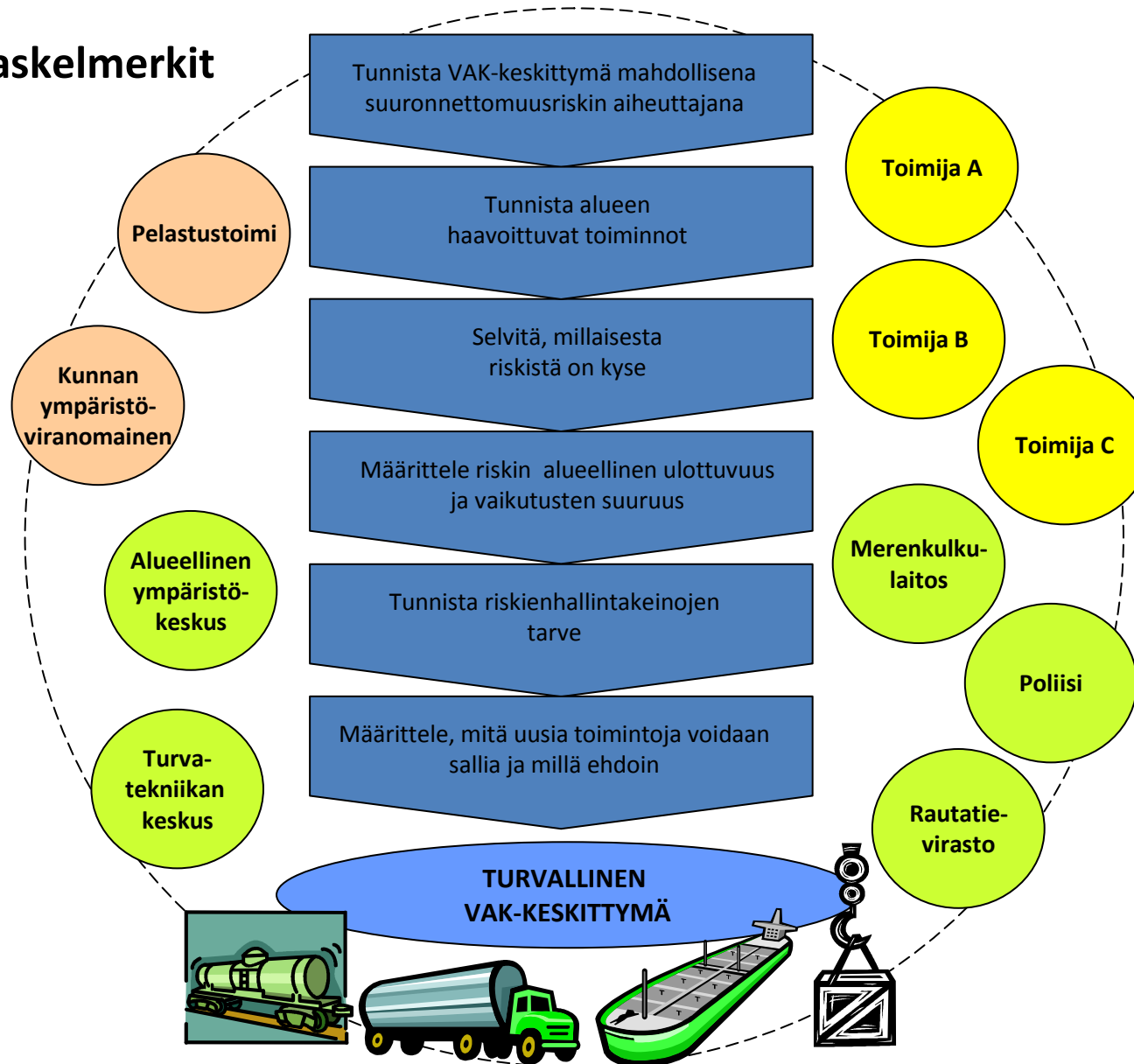
MRL 9 §:

Kaavan tulee perustua **riittäviin** tutkimuksiin ja selvityksiin.

Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen **ympäristövaikutukset**, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset.

Selvitykset on tehtävä **koko siltä alueelta**, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Kaavoittajan askelmerkit

VAK –suuronnettomuusvaara eri kaavatasoilla

- Maakuntakaava: tunnistaminen sekä kohteiden ja mahdollisesti vyöhykkeiden merkitseminen – viesti yksityiskohtaisemmalle suunnittelulle
- Yleiskaava: tärkeä ohjausväline toimintojen yhteensovittamisessa – ohjauksen yksityiskohtaisuus riippuu yleiskaavan luonteesta
- Asemakaava: riskin taso ja toimintojen haavoittuvuus oltava selvillä

- Tunnistetaan riskit ja haavoittuvuus
- OAS:n merkitys – osalliset ja vuoro-vaikutus

- Selvitetään riskin luonne, alueellinen ulottuvuus ja vaikutusten suuruus
- Riskienhallintakeinojen tarve
- Määritellään mahdolliset toiminnot ja tarpeelliset ehdot

- Sisällön tai riskienhallintakeinojen tarkentaminen

- Tuotetun tiedon hyödyntäminen

Matti Laitio,
ympäristöministeriö

10.6.2009

Suunnittelu	Osallistuminen	Päätöksenteko
ALOITUSVAIHE		
Kaavoitustarpeen arviointi	Aloite kaavan laatimisesta tai muuttamisesta Keskustelu kaavoitustapeesta	Päätös kaavan laatimisesta
Suunnittelun ohjelmointi Alustavat tavoitteet Selvitystarpeet, aluerajaus Vaikutusarviointien laajuus		
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) valmistuu	Ilmoitus vireilleolosta OAS:sta tiedottaminen Tavoite- ja arvokeskustelua Viranomaisneuvottelu (tarvittaessa). Pidetään ennen kaavaluonnoksen asettamista nähtäville.	Osallistumis- ja arviointisuunnitelman käsittely
VALMISTELUVAIHE		
Tavoitteiden tarkentaminen		
Perusselvitysten laadinta ja täydentäminen	Osallistumistilaisuuksia ja viranomaisyhteistyötä kaavan merkittävyyden mukaan	
Kaavaratkaisun periaatteet ja mahdolliset vaihtoehdot		
Vaikutusten arviointi		
Vaihtoehtojen vertailu	→ Palaute vaihtoehdoista	Kehitettävän vaihtoehdon valinta
Kaavaluonnos valmistuu	Kaavaluonnos ja muu kaava-aineisto nähtävillä → Mielipiteet (ja lausunnot)	Kaavaluonnoksen asettaminen nähtäville
Palautteen käsittely Kaavaehdotuksen laadinta	Osallistumistilaisuuksia ja viranomaisyhteistyötä tarpeen mukaan	
EHDOTUSVAIHE		
Kaavaehdotus valmistuu	Kaavaehdotus nähtävillä → Muistutukset → Lausunnot	Kaavaehdotuksen asettaminen nähtäville
Yhteenveto muistutuksista ja lausunnoista Muutosehdotukset	Viranomaisneuvottelu (tarvittaessa) Vastaus muistutusten tekijöille pyydettyä	
Kaavaehdotuksen tarkistaminen		Tarvittaessa uudelleen nähtäville
HYVÄKSYMISVAIHE		
	Ilmoittaminen kaavan hyväksymisestä (Muutoksenhaku) (Alueellisen ympäristökeskuksen oikaisukehoitus) Kuulutus kaavan voimaantulosta	Kaavan hyväksyminen (Tuomioistuimen ratkaisu)

KERTTU-hankkeen luokitteluehdotus toiminnoista eri riskitason alueille

A Tiheään rakennetut asuinalueet, sairaalat, koulut, vanhainkodit, päiväkodit, kauppakeskukset, yleisötilaisuudet

B Harvemmin rakennetut asuinalueet, julkiset palvelut, yliopistot, rautatieasemat ja vastaavat keskittymät, kriittiset infrastruktuurit

C Harvaan asutut alueet, toimistot, loma-asutus, kohteet joissa epäsäännöllinen ihmisvirta (virkistysalueet, hautausmaat), logistiikka

D Haja-asutusta, maataloutta, teollista tuotantoa

E Teollista tuotantoa, jossa ei asiakasvirtoja, VAK-keskittymät

Lisämerkinnät:

* = toiminnot eivät saa tuoda uusia riskejä

** = toiminnot voidaan sallia, mikäli saavutettavat yhdyskuntarakenteen muut hyödyt ovat riittävän suuret (uudisrakentaminen) tai alueella on muita vastaavia riskejä, esim. liikennettä

*** = edellisen lisäksi tiedotettava riskille altistujille säännöllisesti sekä huomioitava kaikissa pelastussuunnitelmissa.

KERTTU-hankkeen ehdotus maankäytön hyväksyttävyydestä eri riskiluokissa

	I - ohimenevä haitta	II - pysyvä haitta	III - kuolemanvaara
Korkea todennäköisyys >10 ⁻⁴	(B***, C, D, E*)	(C***, D, E*)	(E)
Kohonnut todennäköisyys 10 ⁻⁴ ...10 ⁻⁶	A***, B***, C, D, E*	C, D, E*	D***, E
Pieni todennäköisyys <10 ⁻⁶	A**, B, C, D, E*	A**, B**, C, D, E*	A**, B**, C, D, E*

Kuvan ylimmän rivin toiminnot on merkitty sulkuihin, koska minkään suuronnettomuusvaarallisen toiminnon todennäköisyyden ei tulisi olla ko. todennäköisyysluokassa.